

# LEABHRÁN COIGILTEAS

## BOOKLET



# Contents

Réamhrá	4
Bochtaineacht Fuinnimh	5
Do Fhuineamh a Fhãil	6
Do Theach a Théamh	7
Taisteal	10
Uasghráduithe Fuinnimh Baile	12
Teicneolaíochtaí Tíosacha ar Fhuineamh sa Teach	14
Cás-Staidéir	16
Leideanna agus Téarmaí	19
Naisc Úsáideacha	23

## Maidir leis an leabhrán seo:

Forbraíodh an leabhrán seo leis na príomhaidhmeanna:

1. Astuithe CO2 a laghdú trí astaíochtaí a bhaineann le fuinneamh a mhaolú.
2. Cabhrú le teaghlaigh a gcuid costas fuinnimh tí a bhainistiú agus a laghdú.

Forbraíodh é i gcomhréir leis an Straitéis um Oiriúnú Aeráide 2019-2024 arna glacadh ag Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge, Treochlár na Comhairle maidir le Neodracht Charbóin 2040 agus gealltanais a tugadh faoi Chúnant Méaraí an AE.



Neamhchinnte faoi aon téarmaí a úsáidtear sa leabhrán seo? Déan tagairt le do thoil do Leideanna agus Téarmaí atá le fáil ar chúl chun míniú a fháil.

Níl aon fhreagracht ar Chomhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge as aon earráidí nó easnaimh sa leabhrán seo. Is mar threoir amháin atá an fhaisnéis atá istigh ann.



## Bochtaineacht Fuinnimh

Is saincheist shochaíoch leathan í an bhochtaineacht fuinnimh atá, ar an drochuair, ag méadú in Éirinn mar thoradh ar ardú ar phraghsanna fuinnimh. Meastar go bhfuil teaghlach i nó i mbaol bochtaineachta fuinnimh nuair nach féidir leo caighdeán compordach agus sábháilte teasa a bhaint amach ina áit chónaithe ar chostas inacmhainne. De réir straitéis is déanaí an Rialtais chun dul i ngleic le bochtaineacht fuinnimh, “Straitéis chun Bochtaineacht Fuinnimh 2016–2019 a Chomhrac”, tá suas le 28% de theaghlach na hÉireann i nó i mbaol bhochtaineacht fuinnimh. Mar gheall ar an ngéarchéim fuinnimh dhomhanda atá ann faoi láthair, áfach, tá sé réamh-mheasta ag an Institiúid um Thaighde Eacnamaíochta agus Sóisialta go sroicfeadh sé seo chomh hard le 43% an geimhreadh seo.

### Is iad na 3 príomhchúis atá le bochtaineacht fuinnimh ná:

- Ioncam Íseal
- Éifeachtúlacht fuinnimh áitribh
- Praghsanna fuinnimh

Marcóir eile a úsáidtear go minic is ea má tá teaghlach ag caitheamh 10% nó níos mó dá ioncam roghnach in aghaidh na seachtaine ar chostais fuinnimh, meastar go bhfuil siad “bocht ó thaobh fuinnimh de”.

Tá an rialtas ag obair go gníomhach chun aghaidh a thabhairt ar chostais fuinnimh trí thionscnaimh éagsúla agus trí thacaíochtaí airgeadais. Mar sin féin, tá sé tábhachtach freisin go ndéanaimid beart aonair agus comhchoiteann chun ár n-úsáid a laghdú. Is féidir le bearta simplí laethúla difríocht a dhéanamh don bhunlíne ar ár mbillí. Breathnóimid anois ar chuid acu seo.



# Do Fhuinneamh a Fháil

Déantar billí fuinnimh tí le haghaidh gáis agus leictreachais a thomhas i gcileavata-uaireanta. Is éard is cileavatuair, nó “kWh” ann, aonad tomhais a úsáidtear chun úsáid fuinnimh a chainníochtú. Ríomhtar billí bunaithe ar chostas aonaid (cent) in aghaidh an kWh.

Tá 1,000 vata i gcileavata. Is é 1 cileavata an méid fuinnimh a d’úsáidfeá chun fearas 1kWh a choinneáil ag rith ar feadh uaire. Más mian leat a ríomh go beacht cé mhéad kWh a úsáideann fearas in aghaidh an lae, is féidir leat vatacht aon fhearais a ghlacadh agus é a iomadú faoin líon uaireanta a bhí sé ag rith. Ansin, roinn an figiúr sin ar 1000 le fáil amach cé mhéad kWh a d’úsáid an fearas. Mar shampla, chun 1kWh fuinnimh a úsáid bheadh ort téitheoir leictreach 1,000 vata a úsáid ar feadh 1 uair an chloig.

In 2020 d’úsáid meán-theach na hÉireann 20,955 kWh fuinnimh — roinnte ina 76% ó bhreosla díreach (ola, gás, gual agus móin) agus 24% ó leictreachas.

Uaireanta, bealach tapa chun coigilteas a dhéanamh ar do bhille fuinnimh ná soláthraithe a athrú.

Féadfaidh an próiseas aistrithe a bheith scanrúil mura bhfuil tú cinnte cá háit le tosú. Seo roinnt treoir-irlínthe ginearálta ar féidir leo an próiseas a dhéanamh níos éasca:

## Céim a hAon:

- Cé hé do sholáthraí reatha agus cad atá á íoc agat faoi láthair?  
Is féidir leat an fhaisnéis seo a fháil ar líne trí do chuntas nó trí ráiteas scríofa sa phost.
- Cad iad do riachtanais úsáide?  
Cé mhéad fuinnimh atá uait in aghaidh na míosa? An athraíonn sé?
- An bhfuil tú faoi chonradh téarma seasta?  
Tá sé tábhachtach é seo a fháil amach roimh athrú chun nach sárófar na téarmaí lena d’aontaigh tú.
- Íocaíocht?  
Conas a íocann tú do bhille faoi láthair? An oireann sé duit íoc mar a úsáidtear, nó an fearr leat íoc gach 2 mhí? Beidh roghanna éagsúla ar fáil do sholáthraithe éagsúla.

## Céim a Dó:

- Na margaí is fearr a chuardach?  
Féach ar cad is féidir le soláthraithe eile a thairiscint duit mura bhfuil tú sásta le do sholáthraí reatha.
- Úsáid láithreáin ghréasáin chomparáide praghsanna?  
Más féidir, bain úsáid as acmhainní ar líne chun an praghas atá ceart duitse a fháil. Déanann na láithreáin ghréasáin seo an obair chrua duit agus tugann siad faisnéis thábhachtach duit. Is féidir leo soláthairtí a aistriú duit i gcásanna áirithe gan aon chostas..
- Cinntigh go bhfuil an margadh ceart duitse?  
Mar chustaiméir ag siopadóireacht thart, beidh cuideachtaí ag dúil go mór le tú a chur ar bord. Tóg do chuid ama ag roghnú agus cinntigh go bhfuil an margadh ceart agus inacmhainne do riachtanais do theaghlach.

## Céim a Trí:

- Deimhnigh do thairiscint nua  
Má tá cinneadh déanta agat aistriú, ní mór duit é seo a dheimhniú le do sholáthraithe nua. Seiceáil an débheosla (leictreachas agus gás) nó soláthar aonair é.
- Cinntigh go dtéitear i dteagmháil le do sheansholáthraí.  
Mar a luadh cheana, is iondúil go dtabharfaidh do sholáthraí nua cúram de seo duit. Déan nóta de dháta éaga do chonartha nua agus bí cinnte athbheithniú a dhéanamh air ag an deireadh.

## 4. Do Theach a Théamh

Anois go bhfuil do sholáthraí roghnaithe agat, tá sé in am breathnú ar bhealaí inar féidir leat d'úsáid fuinnimh a laghdú. Cé go bhfuil cuma chiallmhar ar chuid de na gníomhartha seo, d'fhéadfadh go gcuirfeadh sean-nósanna cosc orainn lánacmhainneacht na mbeart coigilte fuinnimh seo a bhaint amach.

### Téamh

Bealach amháin chun úsáid agus costais fuinnimh a laghdú is ea an fad a dhéanaimid ár dtithe a théamh a laghdú. Níl gach limistéar tí in úsáid ag aon am amháin, rud a chiallaíonn nach gá dúinn iad a théamh go dtí an teocht chéanna leis na cinn ina bhfuilimid. Seo thíos roinnt leideanna chun dul i ngleic le ró-úsáid téimh:

- **Éadaí teolaí:** Dóibh siúd atá thíos le tionchair na bochtaineachta fuinnimh, b'fhéidir nach féidir i gcónaí an téamh a chur ar siúl nuair a bhíonn sé fuar. Is féidir éadaí teirmeacha a chaitheamh agus/nó sraitheanna bonn tiubha cabhrú le tionchar na haimsire fuar a laghdú. In aimsir an-fhuar, cuir pluideanna breise le do leaba..
- **Fuinneoga agus doirse:** Is féidir le fuinneoga agus doirse oscailte idir seomraí séideáin a chruthú. Dún iad chun teas a chosc ó éalú. Tarraing do chuirtnín go luath sa tráthnóna. Úsáid eisiaítoir seoidire.
- **Teirmeasta:** Má tá teirmeastat agat, socraigh go 20°C é do na limistéir is mó a bhfuil cónaí orthu. Trí theocht an teirmeastat a íslíú céim amháin, is féidir bille teasa a laghdú suas le 5%. Ba cheart go mbeadh seomraí codlata agus hallaí níos fuaire go nádúrtha ná mar a bhíonn áiteanna cónaithe (16–18°C).
- **Teirmeastat an Choire:** Más samhail chomhdhlúthaithe é do chuire sa bhaile, cinntíonn an teirmeastat a íslíú go dtí an leibhéal téimh is ísle go n-oibríonn an coire sa mhodh comhdhlúthaithe uasta, áit a n-ionsúitear teas ón ngás múcháin agus a aistrítear chuig an gcóras téimh é.
- **Seirbhís Rialta:** Cinntigh go ndéantar seirbhísíú ar do chuire ag eatraimh rialta agus uair sa bhliain ar a laghad. Cinnteoidh sé go bhfanfaidh sé in ord ceart oibre..
- **Rialú amaithe:** Má bhíonn lasc ama á rialú agat, cinnteoidh a n-oibriúchán go mbeidh na córais téimh agus uisce te ag teacht leis na riachtanais áitíochta.
- **Glaineacht:** Cinntigh go gcoimeádtar do chuire cúil agus do shorn glan. Cuirfidh baint de luaitheach agus súiche feabhas ar ionsú teasa agus éifeachtúlacht.
- **Uisce te:** Socraigh do théamh uisce go dtí an teocht cheart, go hidéalach 60°C. Is féidir fuinneamh a chur amú trí uisce a róthéamh gan ghá. Ar mhaithe le héifeachtúlacht bhreise, inslígh na píopaí uisce te agus do shorcóir le seaicéad fáilaithe.

# Fearais Tí

Tá os cionn dosaen fearas leictreach ag gnáth-theaghlach in Éirinn. I gcás cuid acu seo, nuair a fhágtar iad plugáilte isteach, ídíonn siad méideanna ollmhóra fuinnimh. Tá sé tábhachtach a bheith feasach ar úsáid fuinnimh ár bhfearas agus cad iad na tomhaltóirí móra.

Tagann rátáil fuinnimh (AG) agus lámhleabhar le fearais tí nua-aimseartha a shonraíonn an méid fuinnimh a úsáideann siad. Meastar go bhfuil fearas rátáil A thar a bheith éifeachtach, agus meastar gur mór-thomhaltóir fuinnimh é fearas G-ráta. Dá airde an kWh, is amhlaidh is mó fuinnimh a úsáidfídh sé.

Má tá tú ag iarraidh do sheanfhearais a uasghrádú, déan iarracht an t-athsholáthar is tíosaí ar fhuinneamh a fháil laistigh de do bhuiséad. Seo thíos roinnt samplaí de ghnáth-earraí tí agus a gcostais reatha.

## Tomhaltas Leictreach Fearais Tí

Fearas	Fuinneam (kWh)	Costas Laethúil (0.43c in aghaid kWh)	Bunaithe Air:	Costas Reatha Bliantúil*
Cith Leictreach	9	€0.65	10 nóiméad úsáide do 1 duine	€237.25
120L Immersion Cylinder	3	€2.58	2 uair an chloig de théamh ó fhuar go te	€941.70
Tumshorcóir 120L	3	€1.38	1 uair an chloig de thriomú	€503.70
Citeal Leictreach	2.5	€0.36	20 nóiméad fiuchphointe	€131.40
Oighinn Leictreach	2.5	€1.08	1 uair an chloig de chócaireacht	€394.20
Triomadóir gruaige	2	€0.14	10 nóiméad de thriomú	€51.10
Tóstaer	1.5	€0.1	10 nóiméad de thóstáil	€36.50
Miasniteoir	1.5	€0.65	1 uair an chloig úsáide	€237.25
Micreathonnach	0.9	€0.07	10 nóiméad úsáide	€25.55
Teilifís	0.2	€0.36	4 uair an chloig úsáide	€131.40
<b>lomlán</b>		<b>€7.37</b>		<b>€2,690.05</b>

\*if all appliances are used daily



**Mantra maith le cuimhneamh nuair a bhaineann sé le fearais ná:**  
**“MÁ DHÉANANN SÉ RUDAÍ TE, TÁ COSTAS LEIS!”**

Is tomhaltóirí móra fuinnimh iad fearais mar an cithfholcadh leictreach agus na hoighinn. Cabhróidh a n-úsáid go héifeachtach nuair is féidir leat do bhillí fuinnimh a íslú. Tá tábhacht freisin leis an am den lá a bhfuil tú ag úsáid leictreachais. Tá an t-éileamh is airde ar leictreachas idir 7am-9am agus 4pm-7pm. Tá amadóirí ionsuite ag roinnt fearas inar féidir leo casadh air agus as go huathoibríoch ag amanna socra-ithe. Trí na hamadóirí seo a úsáid, is féidir coigilteas breise a dhéanamh.



# Taisteal

Tá aon duine a thiomáineann feithicil ar an eolas faoi na costais ardaithe a bhaineann le díosal agus peitрил. I gcás roinnt daoine, is riachtanas é an carr nach féidir a ionadú go fóill. I gcás go leor againn, áfach, is féidir modh iompair eile atá níos saoire a fháil. Déantar 70% de thuras atá 15 nóiméad nó níos lú in Éirinn i gcarr. Ó thaobh na haeráide, an gheilleagair agus na sláinte de, ní mór dúinn an figiúr seo a laghdú.

## Siúl nó Rothaíocht

Is é an bealach is simplí chun do chaiteachas fuinnimh a bhaineann le taisteal a laghdú ná siúl nó rothaíocht nuair is féidir. Ní hamháin go laghdaíonn siúl agus rothaíocht do chuid astuithe agus caiteachais, feabhsaíonn siad do fholláine fhísiciúil agus mheabhrach freisin. Is bealach costéifeachtach é chun aire a thabhairt duit féin agus don chomhshaol. Tá seirbhísí cíosa rothar ar fáil sa chathair agus in aice le bealaí Glasbhealaí sa chontae. Feidhmíonn go leor fostóirí scéim rothar chun na hoibre.

Tá Foireann Taisteal Gníomhach tiomnaithe ag Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge atá ag obair ar uasghrádú an bhonneagair siúlóide agus rothaíochta ar fud Phort Láirge. Leanfaidh an clár Taisteal Gníomhach le forbairt agus le seachadadh saoráidí siúil agus rothaíochta ardchaighdeán le húsáid ag daoine de gach aoisghrúpa sa saol laethúil.

Seoladh seirbhís nua rothar TFI le déanaí i gCathair Phort Láirge. Tá stáisiúin suite go háisiúil ar fud na cathrach rud a fhágann go bhfuil sé éasca rothaíocht chuig do cheann scríbe agus uaidh. Tá tuilleadh eolais faoin tseirbhís ar fáil ag [www.bikeshare.ie](http://www.bikeshare.ie).

## Iompar Poiblí

Nuair is féidir, bain úsáid as iompar poiblí. A bhuí le laghduithe le déanaí agus leanúnach, tá inacmhainneacht taistil bus agus traenach níos airde ná riamh. Tríd an mbus nó an traen a úsáid, tá tú ag maolú ar thrácht ar na bóithre, ag laghdú astuithe agus ag sábháil airgid. Leas a bhaint as cárta léime le haghaidh laghduithe níos mó ar tháillí. Tá cárta léime mac léinn ar fáil freisin.

I gcás níos mó ceantar tuaithe i bPort Láirge, tá seirbhísí bus Nasc Áitiúil ar fáil. Feidhmíonn roinnt bealaí go minic in aghaidh an lae. Féach [www.locallinkwaterford.ie](http://www.locallinkwaterford.ie) le haghaidh tuilleadh eolais.

Tá Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Phort Láirge á dréachtú ag an Údarás Náisiúnta Iompair faoi láthair freisin. Athróidh sé seo bealaí sa chathair agus sna ceantair máguaird.

## Comhroinnt Carranna

Dóibh siúd atá iargúlta faoin tuath nó atá suite i bhfad ó bhealaí iompair poiblí, d'fhéadfadh gurb é an carr an t-aon mhodh iompair iontaoifa. D'fhéadfadh costais a laghdú má chuirtear carr i gcomhar le comharsana, comhghleacaithe, cairde nó teaghlach. Tá bealaí iompair poiblí á n-uasghrádú go náisiúnta faoi láthair. Táthar ag súil sna blianta atá le teacht, go mbeidh gach duine in Éirinn in ann cuid dá n-aistear nó an t-aistear ar fad a dhéanamh ar bhus nó ar thraein.

# Uasghráduithe Fuinnimh Baile

D'fhéachamar ar chuid de na bealaí inar féidir le hathruithe ar ár n-úsáid laethúil fuinnimh “buanna beaga” a chruthú. Anois, féachfaimid ar roinnt beart i bhfoirm uasghrádú fuinnimh tí agus cur i bhfeidhm teicneolaíochtaí cliste. Is féidir le huasghrádú éifeachtúlacht fuinnimh do thí do chompond a fheabhsú, coigilteas a mhéadú, astuithe do theaghlaigh a laghdú agus luach a chur leis..

## Measúnú BER

Is é an chéad chéim den phróiseas uasghrádaithe fuinnimh é Measúnú Rátála Fuinnimh Foirgnimh (MRFF) a dhéanamh ar theach. Inseoidh an Deimhniú Rátála Fuinnimh cé chomh tíosach ar fhuinneamh atá do theach agus leagfaidh tuarascáil chomhairleach Rátála BER béim ar bhearta coigilte fuinnimh is féidir a chur i bhfeidhm chun ídiú fuinnimh a laghdú. I gcásanna áirithe b'fhéidir go bhfuil BER reatha ag do theach. Is féidir é seo a sheiceáil ar Chlár Náisiúnta BER an SEAI ([ndber.seai.ie](http://ndber.seai.ie)).

Déanann measúnóir neamhspleách atá cláraithe leis an SEAI, atá liostaithe ar shuíomh Gréasáin an SEAI, measúnú BER. Ar an gceapachán beidh ort roinnt eolais a sholáthar do do mheasúnóir chun cabhrú leis an measúnú. Tá seiciosta ag an SEAI ar a bhfuil ag teastáil chomh maith le miondealú iomlán ar an bpróiseas iomlán ar a shuíomh Gréasáin chun tú a chur ar bun.

## Deontais Tí

Mar chuid den Phlean Náisiúnta Gníomhaíochta Aeráide 2021, tá sprioc socraithe ag Éirinn 500,000 teach a uasghrádú go Rátáil Fuinnimh Foirgnimh (RFF) de B2 nó níos airde faoi 2030. Chun an t-aistriú seo a éascú thar na deich mbliana atá romhainn, tá Scéim Náisiúnta Iarfeistithe nua nochtá ag an rialtas. Is pacáiste tacaíochtaí é seo chun é a dhéanamh níos éasca agus níos inacmhainne d'úinéirí tí tabhairt faoi uasghrádú fuinnimh tí. Meastar gurb é an infheistíocht iomlán suas go dtí 2030 ná €8 billiún.

## Uasghrádú Fuinnimh Baile Saor In Aisce,

Má tá tú ag fáil íocaíochtaí leasa Stáit áirithe, d'fhéadfá a bheith i dteideal uasghrádú fuinnimh tí saor in aisce. Ón 8 Feabhra 2022, díreoidh an scéim ar na réadmhaoine is measa feidhmíochta, trí thosaíocht a thabhairt do na tithe a tógadh agus a áitíodh roimh 1993. Ní mór dóibh freisin Rátáil Fuinnimh Foirgnimh réamhoibreacha de E, F nó G a bheith acu. Tá iarratasóirí a bhain leas as scéimeanna tacaíochta roimhe seo i dteideal iarratas a dhéanamh arís ar bhearta infheistithe níos doimhne fós. Tá an scéim leathnaithe anois freisin chun iad siúd atá ag fáil liúntas míchumais ar feadh níos mó ná 6 mhí agus a bhfuil leanbh faoi 7 mbliana acu a chlúdach. I measc na n-uasghráduithe a thairgtear tá:

- Inslíú áiléir.
- Inslíú cuasbhalla.
- nslíú balla seachtrach.
- Inslíú balla inmheánach.
- Obair thánaisteach ar nós seaicéid fálaithe, siorradh-dhíonach agus soilsíú éifeachtúil fuinnimh.
- I gcásanna áirithe, uasghrádú córas teasa

## Critéir Cháilitheachta:

- Caithfidh tú a bheith i do theach féin agus i do chónaí ann.
- Tógadh agus áitíodh do theach roimh 2006.
- Tá tú ag fáil ceann de na híocaíochtaí leasa shóisialaigh seo a leanas:
  - » Liúntas Breosla
  - » Liúntas Cuardaitheora Poist
  - » Íocaíocht Teaghlaigh Oibre
  - » Íocaíocht Teaghlaigh Aontuismitheora
  - » Liúntas Cúraim Baile
  - » Liúntas Cúramóra agus cónaí leis an duine dá dtugann tú aire
  - » Liúntas Míchumais ar feadh breis agus 6 mhí agus tá leanbh faoi bhun 7 mbliana d'aois agat

Tá an fhaisnéis go léir a bhaineann le huasghráduithe fuinnimh tí saor in aisce liostaithe ar shuíomh Gréasáin an SEAI faoi Free Home Energy Upgrades.



## Deontais Uasghrádaithe Fuinnimh Aonair

Tairgeann an SEAI raon deontas uasghrádaithe fuinnimh ar féidir leis an úinéir tí nó an tiarna talún amháin iad a bhainistiú. D'fhéadfadh uasghrádú deontais fuinnimh aonair a bheith oiriúnach d'úinéirí tí agus tiarnaí talún ar mian leo:

- Uasghráduithe fuinnimh aonair.
- Bainistíocht ar a dtionscadal féin.
- Chun cur isteach ar an deontas iad féin.
- Chun íoc as costas iomlán na n-oibreacha agus an deontas a tharraingt anuas.

### Critéir Cháilithe Maoine:

- Ní mór an teach a thógáil agus a áitiú roimh 2011 – le haghaidh inslithe agus rialuithe téimh
- Ní mór an teach a thógáil agus a áitiú roimh 2021 – le haghaidh teaschaidéil agus córais in-athnuaite.

### Roghnú Conraitheora:

Má tá tú féin ag cur isteach ar an deontas ní mór duit conraitheoir a roghnú. Ní mór don chonraitheoir seo a bheith cláraithe chun tabhairt faoi oibreacha atá á ndéanamh agus conradh a chur i bhfeidhm leat sula gcuirtear tús leis an obair. Tá liosta de na conraitheoirí ar shuíomh gréasáin an SEAI.

Chun treoir céim ar chéim a fháil tríd an bpróiseas agus chun tuilleadh faisnéise a fháil, féach le do thoil ar shuíomh gréasáin an SEAI.

## Seirbhís Siopa Ilfhrestail

Cuirfidh an tseirbhís seo, arna éascú ag an SEAI, seirbhís bhainistíochta ó thús go deireadh ar fáil d'úinéirí tí. Áireofar leis sin roghanna maidir le rochtain ar mhaoiniú agus soláthar conraitheoirí iontaoifa chun na hoibreacha a dhéanamh. D'fhéadfadh sé seo a bheith oiriúnach do theaghlach atá sásta roinnt oibreacha a dhéanamh ag an am céanna.

### Critéir Cháilithe Maoine:

- Tógadh agus áitíodh roimh 2011 le haghaidh insliú, rialuithe teasa agus deontais córais in-athnuaite.
- Tá BER reatha de B3 nó níos ísle aige agus caithfidh sé íosráta B2 a bhaint amach ar chríochnú na hoibre, le feabhas 100kWh/m<sup>2</sup>/bliain nó níos fearr ar an luach fuinnimh príomhúil BER.
- Ní bhfuair sé deontais roimhe seo le haghaidh na n-uasghráduithe céanna ar fhuinneamh tí.

Le haghaidh tuilleadh faisnéise ar na deontais seo, féach le do thoil ar an One Stop Section de shuíomh gréasáin an SEAI.

# Teicneolaíochtaí Tíosacha ar Fhuinneamh sa Teach

## Inslíú

Is féidir le teicneolaíochtaí cliste fuinnimh sa bhaile a bheith ina slí iontach do theaghlach úsáid fuinnimh a bhainistiú agus a laghdú. Mar sin féin, chun a n-acmhainneacht a uasmhéadú, ba cheart go n-oibreodh na teicneolaíochtaí seo go hidéalach i dteach atá inslithe go maith cheana féin. D'fhéadfadh teach a bheith ina chúis le suas le 30% dá theas a chailliúint mar gheall ar dhíon atá inslithe go dona. Chun do theach a chosaint ar an gcaillteanas seo, moltar inslíú áiléir. Meastar gurb é seo an bealach is cost-éifeachtaí chun do theach a uasghrádú. I measc cineálacha eile inslithe tá cuasbhalla, balla seachtrach, balla inmheánach agus urláir. Cuireann an SEAI tacaíochtaí deontais ar fáil do na huasghráduithe seo. Braitheann an méid ar an gcineál tí ina bhfuil cónaí ort agus ar an inslíú atá uait. .

## Deontais Inslíú / Uasghrádú Fabraic Foirgníochta arna dtairiscint ag an SEAI:

- Inslíú áiléir: Easadh gurb é an t-uasghrádú is cost-éifeachtaí a rinneadh ar theach.
- Inslíú Cuasbhalla: Instealladh ón taobh amuigh le hinslíú.
- Inslíú Inmheánach – Cuirtear cláir isteach ar na ballaí inmheánacha chun teas a choinneáil.
- Inslíú Balla Seachtrach – greamaítear ábhar inslithe ar bhallaí seachtracha an tí.
- I gcásanna áirithe maoiniú a dhéanamh ar uasghrádú fuinneog/dorais.
- Inslíú Balla Seachtrach – greamaítear ábhar inslithe ar bhallaí seachtracha an tí.

Tá tuilleadh eolais ar inslíú agus na deontais a chuirtear ar fáil do gach catagóir ar fáil ar shuíomh gréasáin an SEAI..

## Teaschaidéil

YB'fhéidir gur chuala tú faoi teaschaidéil ach b'fhéidir nach bhfuil cur amach agat ar conas a oibríonn siad. Tá caidéil teasa oiriúnach don chuid is mó de thithe nua-aimseartha na hÉireann agus oibríonn siad go héifeachtúil agus go héifeachtach chun freastal ar riachtanais fuinnimh.

Féidhmíonn teaschaidéil aer-uisce mar chuisneoir droim ar ais. Baineann an teaschaidéil fuinneamh as an aer sa timpeallacht lasmuigh chun teas baile agus uisce te a sholáthar.

Tá foinse talún agus foinse uisce chomh coitianta leis na cinn foinse aer. Is gnách go dtarraingítear teas ón talamh trí fhíobobair bhailithe agus aistrítear é chuig an gcaidéal teasa suiteáilte. Is eol go bhfuil teaschaidéil screamhuisce níos éifeachtaí ná caidéil teasa aer-uisce mar is lú an tionchar a bhíonn ag cionníollacha aimsire ar fhuinneamh ón talamh.

## Feidhmíocht Chomhéifeacht an Teaschaidéil:

Is é an Comhéifeacht Feidhmíochta an cóimheas idir an fuinneamh leictreach a úsáideann an caidéal teasa agus an fuinneamh inúsáidte a tháirgtear. Is é an CF le haghaidh teaschaidéil an cóimheas idir an fuinneamh a aistrítear le haghaidh téimh agus an fuinneamh ionchuir a úsáidtear sa phróiseas. Dá airde an CF is ea is ísle na costais oibriúcháin, dá bhrí sin is lú na billí fóntais. De ghnáth bíonn CF de thart ar 3.5:1 ag teaschaidéil. Déanann sé seo an-éifeachtach iad.

### Meánchostas Teaschaidéil:

Cosnaíonn teaschaidéil idir €12,000-€18,000 ar an meán. Tá suiteáil san áireamh anseo. I gcás teach níos mó de 500m<sup>2</sup> nó níos mó, tá córais níos mó ar fáil. D'fhéadfadh go gcosnódh siad seo idir €15,000-23,000. Tá scéimeanna tacaíochta rialtais ar fáil d'úinéirí tí chun teaschaidéil a shuiteáil. Le haghaidh tuilleadh faisnéise, féach le do thoil ar shuíomh Gréasáin an SEAI.

## Grianghraf Gréine Voltaigh

Is éard atá i dteicneolaíocht PV na gréine ná solas na gréine a thiontú go leictreachas trí shreabhadh leictreachais srutha Dhírigh (DC) ó phainéil atá suite ar dhíon de ghnáth. Trí ghléas ar a dtugtar inbhéartóir, aistrítear an sruth seo ó Shruth Díreach (DC) go Sruth Ailtéarnach (AC), rud a fhágann go bhfuil sé oiriúnach le húsáid inár dtithe.

Is féidir painéil ghréine a shuiteáil le haghaidh úsáide cónaithe agus tá go leor buntáistí acu. Is féidir iad a úsáid chun uisce a théamh, fearais chumhachta agus chun feithicilí leictreacha a luchtú. Is féidir leat an iomarca fuinnimh a ghintear a stóráil trí úsáid a bhaint as córas ceallraí nó é a easpórtáil ar ais ar an eangach le haghaidh íocaíochta ó do sholáthraí fuinnimh. Tá Ráthaíocht Easpórtála Glan (CEG) i bhfeidhm ó mhí Iúil 2022, rud a ligeann dóibh siúd a bhfuil PV gréine acu agus micrí-ghineoirí eile luach saothair a fháil as leictreachas breise a ghintear. Déan teagmháil le do sholáthraí le haghaidh tuilleadh faisnéise faoi seo má chreideann tú go bhfuil tú incháilithe. Is féidir le córas gréine PV dea-shuiteáilte 3kW suas le 2,600kWh leictreachais a ghiniúint in aghaidh na bliana. Is ionann é sin agus breis is 40% den mheánéileamh bliantúil ar leictreachas i dteach in Éirinn. Is féidir é seo ar fad a bhaint amach le forbheagán astuithe carbóin.

Soláthraíonn an SEAI cúnamh deontais do shuiteáil painéil ghréine. Le haghaidh sonraí iomlána agus le fáil amach cad atá ceart do do theach, féach le do thoil ar a suíomh gréasáin.

## Rialuithe Téimh Cliste

Taispeántas digiteach téimh is ea rialú téimh cliste a idirghníomhaíonn leis an gcóras téimh atá agat cheana féin chun úsáid fuinnimh do theaghlaigh a rialú. Trí aip a bhaineann le do tháirge roghnaithe a íoslódáil, is féidir leat teocht do theaghlaigh a rialú gan uaim. Teastaíonn nasc Wi-Fi ó na táirgí seo chun oibriú. Ag brath ar an táirge a roghnaíonn tú, féadfaidh na gléasanna seo raon idir €250-400 a cheanach agus a shuiteáil. Is gnách go gcuirtear roghanna maoinithe ar fáil ar na táirgí seo chun ligean do chustaiméirí an costas a scaipeadh thar am.

## Méadrú Cliste

Úsáideann méadair chliste an teicneolaíocht dhigiteach is déanaí chun sonraí cothrom le dáta a thabhairt ar d'úsáid leictreachais. I léamh digiteach simplí, cuireann siad an fhaisnéis ábhartha ar fad ar fáil duit agus do do sholáthraí fuinnimh maidir le do bhilleáil agus úsáid.

Mar chuid den Phlean Gníomhaíochta Náisiúnta um Aeráid, tá an BSL ag rolladh amach clár náisiúnta um mhéadair chliste d'Éirinn ar fad. Faoi dheireadh 2024, beidh méadar cliste ag gach teach agus gnó in Éirinn. Nuair a bheidh méadar cliste agat, féadfaidh tú teagmháil a dhéanamh le do sholáthraí faoi na seirbhísí cliste atá ar fáil.

Ní mór do gach soláthraí leictreachais tarraif Am Úsáide a thairiscint duit. Is seirbhís é tarraif Am Úsáide a chiallaíonn go n-athraíonn costas leictreachais ag brath ar an am den lá. Tugann sé seo an rogha d'úsáideoirí méadair chliste fuinneamh a úsáid ag amanna níos costéifeachtaí. Tabharfaidh tarraif Am Úsáide ráta duit don leictreachas a úsáidtear ag buaicuireanta, ráta eile don leictreachas a úsáidtear i rith an lae agus ráta eile don leictreachas a úsáidtear san oíche. Féadfaidh soláthraithe tarraifí saincheaptha a thairiscint freisin. Déan teagmháil le do sholáthraí le haghaidh tuilleadh eolais.





# Cás-Staidéir

Seo thíos roinnt cás-staidéir shamplacha de dhaoine a chuaigh i mbun cleachtais atá tíosach ar fhuinneamh agus a bhfuil na tairbhí feicthe acu.

## Cás-Staidéar 1 – Ó Phlódú Tráchtá go Fear Rothaíochta

Tá sé socraithe ag Éamon a ghluaisistéan a mhalartú le haghaidh rothair. Tá sé ag súil a lorg carbóin a laghdú agus a chostais fuinnimh a laghdú feadh na slí. Tá súil aige freisin a shláinte agus a fholláine ghinearálta a fheabhsú.

Ríomh Éamon go bhfuil cónaí air 8 gciliméadar óna ionad oibre agus go n-oibríonn sé thart ar 210 lá sa bhliain. Trína fhostóir, bhí Éamon in ann costas an rothair €800 a chlúdach tríd an Scéim Rothaíochta chun na hOibre. Mar thoradh ar cháin ioncaim, ÁSPC an fhostaí agus coigilteas MSU, ní thagann costas iomlán an rothair ach go dtí €570. Aisíoctar an rothar trí asbhaintí ó thuarastal Éamoin. Is féidir aisíocaíochtaí a dhéanamh go seachtainiúil, go coicísiúil nó go míosúil ag brath ar do shocrúithe tuarastail. Labhair le d'fhostóir féachaint an nglacann siad páirt sa scéim. Chomh maith leis an rothar, clúdaítear trealamh cosúil le teannairí agus clogaid freisin.

Seo thíos miondealú ar conas a d'éirigh le hÉamon i rith na bliana oibre:

Costas an rothair - €570

An t-achar a thaistílítear chun na hoibre in aghaidh na bliana – 3,360 km

Coigilteas breosla in aghaidh na bliana – 185 lítear

Airgead a shábháilítear ar bhreosla in aghaidh na bliana – €379

KG/CO2 sábháilte - 570



## Cás-Staidéar 2 – Uasghráduithe ar Fhuinneamh Baile

Tá Máire ina cónaí ina bungaló ó na 1950idí. Níl an teach uasghráduithe ón bhunfhoirm agus tá Máire fós ag brath ar thine oscailte mar phríomhfhoinsé teasa. Tá an liúntas breosla á fháil aici.

Socraíonn garmhac Máire, Ted, go bhfuil sé in am ag a sheanmháthair teach te compordach a bheith aige. Cuireann sé iarratas isteach chuig an SEAI faoin Scéim Tithe Níos Teo. Ag am socráithe, tagann suirbhéir ón SEAI chun teach Mháire a mheas.

Molann an suirbhéir go mbeadh insliú áiléir agus balla suiteáilte ag Máire, chomh maith le bolgáin solais ísealfhuinnimh agus córas teasa lárnaigh nua. Déanann conraitheoir ceaptha ag an SEAI na hoibreacha. Tá sé críochnaithe laistigh de chúpla seachtain. Déantar na hoibreacha ar fad gan aon chostas do Mháire.

Taispeánann an suiteálaí do Ted conas an córas teasa nua a úsáid ionas gur féidir leis aire a thabhairt dó go dtí go dtéann sí i ngleic leis.

Eisíodh deimhniú Rátála Fuinnimh Foirgnimh (RFF) iar-oibreacha. Tá teach Mháire imithe ó ráta G go C2 agus meastar anois go bhfuil sé tíosach ar fhuinneamh. Tá lúcháir uirthi gur féidir léi fáilte a chur roimh Ted anois chuig a teach te ar a chuairt sheachtainiúil.

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara gur gá na coinníollacha seo a leanas a chomhlíonadh chun cáiliú don Scéim Tithe Níos Teo::

- Caithfidh tú a bheith i do theach féin agus i do chónaí ann.
- Caithfidh go raibh do theach tógtha agus áitithe ann roimh 2006.
- Caithfidh tú a bheith ag fáil na n-íocaíochtaí leasa shóisialaigh seo a leanas.
  - » Liúntas Breosla mar chuid den Scéim Náisiúnta Breosla
  - » Íocaíocht Teaghlaigh Oibre
  - » Liúntas Cuardaitheora Poist le breis agus 6 mhí agus tá leanbh faoi 7 mbliana d'aois agat
  - » Liúntas Míchumais ar feadh breis agus 6 mhí agus tá leanbh faoi 7 mbliana d'aois agat
  - » Íocaíocht Teaghlach Aontuismitheora
  - » Liúntas Cúramóra agus ní mór duit cónaí leis an duine a dtugann tú aire dó/di.

## Cás-staidéar 3 – Fuascailt na Ceiste

Chinn Elaine gur mhaith léi an soilsíú ina teach a fheabhsú. Go háirithe, tá bolgáin nua á lorg aici dá cistin, seomraí codlata agus hallaí. Chinn sí féachaint cad a bhí ar fáil ar an margadh. Seo an méid a fuair sí:

### Comparáid Bolgáin Solais

Cineál bolgáin solais	60W Gealbhruthach	14W CFL	10W LED
Saolré (uaireanta)	1,200	10,000	50,000
kWh a úsáidtear in aghaidh an bholgáin thar 20,000 Uair	1,200	280	200
Costas Fuinnimh in aghaidh an bholgáin ar feadh 20,000 Uair (43c/kWh)	€516.00	€120.40	€86.00
Costas gach bolgáin	€1.00	€2.30	€7.00
Astaíochtaí os cionn 20,000 uair an chloig ón soilsíú (kg de CO <sub>2</sub> )	1200kWh x 0.333=399.6	280kWh x 0.333=99.5	200kWh x 0.333=66.6

Leitreachas g/CO<sub>2</sub>e/kWh = 333g

Cé go gcosnóidh na soilse LED níos mó ar Elaine mar cheannach tosaigh, is iad na 3 bholgáin is tíosaí ar fhuinneamh i bhfad iad atá ar fáil. San fhadtréimhse tabharfaidh siad an méid is mó coigiltis di ó thaobh costais agus fuinnimh de.



## Cás-staidéar 4 – Coinneáil folláin agus te

Cosúil le go leor teaghlach in Éirinn, tá cuid shuntasach dá n-ioncam roghnadh á chaitheamh ag Alice agus a teaghlach ar fhuinneamh tí. Tá imní ar Alice nach mbeidh siad in ann a dteach a théamh go leordhóthanach i rith an gheimhridh agus tá sí ag féachaint ar thacaíochtaí chun cabhrú lena teaghlach. Socraíonn sí bualadh isteach ina brainse áitiúil de leabharlann Phort Láirge agus leas a bhaint as a rochtain idirlín chun roinnt taighde a dhéanamh:

Mar thuismitheoir singil le leanbh 5 bliana d'aois, tá an íocaíocht Teaghlaigh Aontuismiteora á fáil ag Alice. Is íocaíocht í seo d'fhir agus do mhná faoi 66 bliana d'aois atá ag tógáil linbh faoi 7 mbliana d'aois amháin. Cailfóinn sé seo í chun iarratas a dhéanamh ar an íocaíocht Liúntais Breosla chun cabhrú lena teach a théamh le linn míonna an gheimhridh.

Is íocaíocht de réir tástála acmhainne é an Liúntas Breosla. Ciallaíonn sé seo go gcaithfidh d'ioncam seachtainiúil a bheith faoi bhun méid áirithe chun go gcáileoidh tú. Sásaíonn Alice na ceanglais.

Tugann Alice dá haire go n-íoctar an Liúntas Breosla ó dheireadh Mheán Fómhair go hAibreán gach bliain. Is é seo 28 seachtain. Is é an liúntas breosla gach seachtain ó Dheireadh Fómhair 2021 ná €33. Is é an liúntas breosla iomlán a íocadh thar na 28 seachtaine ná €914. Fanfaidh an ráta seo mar a chéile do 2022, agus íocaíocht aonuaire de €400 le hóc i mí na Samhna. Is féidir le Alice iarratas a dhéanamh ar íocaíochtaí seachtainiúla thar an tréimhse seo nó is féidir léi an íocaíocht a fháil in dhá chnaphuim.

Leis an eolas seo, cuireann Alice isteach ar a hoifig leasa shóisialaigh áitiúil i gCathair Phort Láirge lena foirm iarratais. Tá sí dóchasach go laghdóidh an íocaíocht cuid den imní maidir le húsáid breosla di féin agus dá teaghlach le linn míonna an gheimhridh.



# Leideanna agus Téarmaí

## Leideanna Tapa:

Seiceáil cad iad na bolgáin atá á n-úsáid agat faoi láthair chun do theach a lasadh. Tá bolgáin LED i bhfad níos éifeachtaí ná DSFanna agus is féidir leo costas chomh beag le €10 a cheannach. Tosaigh le hathsholáthar sa chistin agus áiteanna eile ina mbíonn daoine ann.

Smaoinigh ar úsáid a bhaint as clúdach frithchaiteach teasa taobh thiar de na radaitheoirí. Frithchaithfidh an clúdach seo teas ar ais isteach sa seomra. De ghnáth is féidir é a cheannach leis an rolla i siopaí crua-earraí. Is féidir an clúdach seo a cheannach ar €10.

Mura bhfuil do shimléar in úsáid, smaoinigh ar bhalún simléir. Is gléas é seo a laghdóidh an cailiteanas teasa de bharr simléar neamhúsáidte. Cosnóidh sé €15–€30 ort.

Déan iarracht foinsí teasa a bhlocáil le troscán nó le rudaí eile. Cinnteoidh sé seo gur féidir seomraí a théamh i gceart.

Laghdaigh do úsáid trí shoilse a mhúchadh i seomraí nach bhfuil in úsáid agat.

Bain úsáid as ualaí iomlána sa mhiasniteoir agus sa mheaisín níochnáin. Maidir le héadaí, mura bhfuil sé salach, nigh é ag 30°C. De ghnáth bíonn modh éiceolaíochta ag fearais níos nuair ar féidir leo ualaí a rith ag teochtaí níos ísle agus níos éifeachtaí.

Má tá tú ag obair ó bhaile, ná déan dearmad do ríomhaire glúine agus do mhonatóirí a dhíphlugáil agus tú ag críochnú na hoibre. Mairfidh formhór na samhlacha ríomhaire glúine beagnach lá oibre iomlán ar mhúirear iomlán. Is féidir le fearais ar fuireachas suas le beagnach 7% d'úsáid fuinnimh tí.

Bain úsáid as an bpanna den mhéid ceart do d'iartha. Tógfaidh sé níos faide teas a chur ar phanna nó ar phota mór le haghaidh méid beag bia. Úsáid claibíní chun teas a choinneáil.

Bain triail as agus tóg a bhfuil uait as an gcuisneoir in aon turas amháin. Gach 10-20 soicind agus doras an chuisneora ar oscailt, féadfaidh sé suas le 45 nóiméad a thógáil chun fuarú go dtí a theocht bunaidh.

Ná cuir an iomarca ar an gcíteal. Beirigh an méid atá uait.

Múch an fuireachas. Mura bhfuil fearas in úsáid agus é ar mhód fuireachais, féadfaidh sé suas le 20% den fhuinneamh a theastaíonn uaidh a úsáid agus é ar siúl.

Tóg do léamh méadair féin le haghaidh bille níos cruinne. Tá treoir céim ar chéim chun é seo a dhéanamh ar fáil ar líne. Take your own meter reading for a more accurate bill. A step-by-step guide to doing this is available online.

# Glossary of Terms

- **Rátáil Fearais:** Is scála rátála AG é seo a thomhaiseann éifeachtúlacht fuinnimh fearais. Meastar go bhfuil fearas le rátáil A thar a bheith tíosach ar fhuinneamh le costais reatha ísle, ach meastar gur “slogamóir fuinnimh” fearas ráta G agus go bhfuil sé costasach le rith.
- **Teannas Aeir:** An leibhéal aeir a théann isteach sa teach agus a fhágann. Is teach níos teo é teach aerdhíonach mar go bhfuil níos lú teasa ag éalú.
- **RFF:** Rátáil Fuinnimh Foirgnimh. Seo scála rátála ó A-G a léiríonn feidhmíocht fuinnimh tí. Meastar go bhfuil teach ar ráta A thar a bheith tíosach ar fhuinneamh, ach meastar go bhfuil teach ar rátáil G íseal inslithe agus neamhéifeachtach.
- **Comhéifeacht Fuinnimh:** Cóimheas teasa agus fuaraithe úsáideach a chuirtear ar fáil i gcomparáid leis an obair a theastaíonn chun an fuinneamh a tháirgeadh. Is é an comhéifeacht feidhmíocháin caidéil teasa ná 3.5:1, rud a fhágann go bhfuil sé an-éifeachtach.
- **Meascán Fuinnimh:** An meascán d’fhoinsí fuinnimh a bhaineann le húsáid náisiúnta..
- **Bochtaineacht fuinnimh:** Nuair nach bhfuil teaghlach in ann a dteach a théamh agus a choinneáil le agus soláthar seirbhísí fuinnimh a fháil ar chostas inacmhainne. D’fhéadfadh téamh, soilsiú agus fuarú a bheith san áireamh anseo.
- **Insiú Balla Seachtracha:** Is éard atá i gceist leis ná hábhair mar leaca olla nó polaitistéine a shocrú ar dhromchlaí seachtracha balla. Clúdaítear ansin é le rindreáil speisialta chun é a chosaint ón aimsir. Feabhsaíonn sé seo coinneáil teasa ach tá sé costasach.
- **Liúntas Breosla:** Íocaíocht a sholáthraíonn Rialtas na hÉireann chun cabhrú le teaghlaigh cháilitheacha a dtíthe a théamh le linn mhíonna an gheimhridh.
- **Bochtaineacht Breosla:** Baineann sé go díreach le costais téimh amháin. Is ionann é agus neamhábalacht teaghlaigh a dteach a théamh go cuí agus/nó é a choinneáil téite go caighdeán inghlactha.
- **Caidéal Teasa:** Gléas a aistríonn teas ón talamh nó ón aer agus a mhéadaíonn sé go dtí tocht níos oiriúnaí chun teach a théamh nó a fhuarú.
- **Insiú Balla Inmheánach:** Ar a dtugtar “tirimlíneáil” freisin, is éard atá i gceist leis seo ná clár inslithe a shocrú ar bhallaí istigh tí agus é a chlúdach le ciseal gaile agus plástarchlár chun coinneáil teasa méadaithe..
- **Cileavata:** Is éard atá i gCileavata uair an chloig, nó “kWh” go hachomair, aonad tomhais a úsáideann soláthraithe fuinnimh chun an méid atá le hóc ag teaghlach le linn a dtréimhse bhilleála a oibriú amach.
- **Seaicéad Fáilithe:** Clúdach tiubh stuáilte a théann thart ar do théitheoir uisce chun teas breise a choinneáil istigh. Is féidir leo suas le 60% a shábháil ar chailliúint teasa.
- **Bolgán LED:** baineann “Dé-óid astaithe solais” le LED. Tá siad seo an-tíosach ar fhuinneamh i gcomparáid le bolgáin solais thraidisiúnta, ar chostas íseal le ceannach agus féadann siad billí agus tomhaltas fuinnimh a laghdú..
- **UTM:** Uimhir Thagartha an Mhéadairphointe. Uimhir digit uathúil 11 phointe sannta do gach nasc leictreach in Éirinn.
- **SEAI:** Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann..
- **PV Gréine:** Tiontaíonn feistí fótvoltacha cosúil le painéil ghréine ar dhíon solas na gréine go fuinneamhleictreach.
- **Méadar Cliste:** Úsáideann méadair chliste an teicneolaíocht dhigiteach is déanaí chun sonraí cothrom le dáta a thabhairt ar d’úsáid leictreachais. I léamh digiteach simplí, cuireann siad an fhaisnéis ábhartha ar fad ar fáil duit agus do do sholáthraí fuinnimh maidir le do bhilleáil agus úsáid. Faoi dheireadh 2024, beidh méadair chliste ag gach teach agus gnó in Éirinn, tríd an BSL.

# Naisc Úsáideacha

**n Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide**  
[www.caro.ie](http://www.caro.ie)

**Treoir ar Bhéarlaigair Aeráide**  
[climatejargonbuster.ie](http://climatejargonbuster.ie)

**Comhairle maidir le Coigilteas Fuinnimh an CRU**  
[www.cru.ie/home/energy-saving-advice](http://www.cru.ie/home/energy-saving-advice)

**Scéim Rothaíochta chun na hOibre**  
[www.revenue.ie/en/jobs-and-pensions/taxation-of-employer-benefits/cycle-to-work-scheme.aspx](http://www.revenue.ie/en/jobs-and-pensions/taxation-of-employer-benefits/cycle-to-work-scheme.aspx)

**Nasc Áitiúil Phort Láirge**  
[www.localinkwaterford.ie/bus-timetables](http://www.localinkwaterford.ie/bus-timetables)

**Clár Náisiúnta BER**  
[www.ndber.seai.ie/pass/ber/search.aspx](http://www.ndber.seai.ie/pass/ber/search.aspx)

**Plean Náisiúnta Gníomhaíochta Aeráide 2021**  
[www.gov.ie/en/publication/6223e-climate-action-plan-2021](http://www.gov.ie/en/publication/6223e-climate-action-plan-2021)

**Plean Náisiúnta Iarfheistithe**  
[www.gov.ie/en/publication/5052a-national-retrofit-plan](http://www.gov.ie/en/publication/5052a-national-retrofit-plan)

**Feachtas Um Laghdú d'Úsáid**  
[www.gov.ie/en/campaigns/6ca43-reduce-your-use](http://www.gov.ie/en/campaigns/6ca43-reduce-your-use)

**Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann**  
[www.seai.ie](http://www.seai.ie)

**Gníomhaireacht Fuinnimh 3 Chontae**  
[www.3cea.ie](http://www.3cea.ie)

**Taisteal Níos Cliste TFI**  
[www.nationaltransport.ie/tfi-smarter-travel](http://www.nationaltransport.ie/tfi-smarter-travel)

**Taisteal Gníomhach Phort Láirge**  
[www.waterfordcouncil.ie/departments/roads-parking/active-travel/index.htm](http://www.waterfordcouncil.ie/departments/roads-parking/active-travel/index.htm)

